

صلح اقوام با نوروز

یک استاد دانشگاه معتقد است: نوروز در طول سال‌های مختلف، عامل صلح میان اقوام مختلف ایرانی شده است و این آیین در انحصار هیچ قوم خاصی قرار نمی‌گیرد.

یک استاد دانشگاه معتقد است: نوروز در طول سال‌های مختلف، عامل صلح میان اقوام مختلف ایرانی شده است و این آیین در انحصار هیچ قوم خاصی قرار نمی‌گیرد.

دکتر ابراهیم فتح‌اللهی درباره‌ی نوروز ایرانی و پیام‌های تمدنی آن با نگارش یادداشتی یادآور شده است: نوروز ایرانی با الهام گرفتن از اعتدال طبیعت پدید آمده است. رویکرد اعتدالی در تقویم زمانی ایرانیان، باور دیرینه‌ی آن‌ها به عدالت‌گرایی، مهربانی و مهرورزی را نشان می‌دهد. نوروز نماد هوشمندی، ذکاوت و همسویی ایرانیان باستان با نظام آفرینش است. نمادهایی مانند عزت و گذشت، پاکی و پاکیزگی، وحدت و همدلی، هم‌زیستی و نوع‌دوستی، صلح‌رحم، دید و بازدیدها، تکاندن جان از غبار ایام همراه با خانه‌تکانی که در آداب نوروز دیده می‌شود، همگی نشانه‌هایی از دلبستگی به نظام هستی، شور و عشق به زندگی و سرزندگی است.

نوروز و مراسم پاسداشت آن با اعتقادات و آداب دینی ایرانیان سازگاری تام دارد، مثلاً سفره‌ی هفت‌سین مزین به قرآن است و مراسم حلول سال نو با دعا در پیشگاه قرآن آغاز می‌شود و تفأل به کتاب حافظ که شاعرش لسان‌الغیب است، جزو آداب شب سال نو در کنار سفره‌ی هفت‌سین است.

این آیین‌های زیبا، الهام‌گرفته از طبیعت و نوزایی و تحول شگفت‌انگیز آن هستند. فرزندان ایران‌زمین از هر قوم و نژاد، آیین و مذهبی که باشند، چون رنگین‌کمانی در آسمان عشق و وحدت می‌درخشند. آیین‌های نوروز همبستگی ملی اقوام گوناگون را در جغرافیایی به نام ایران تضمین می‌کنند و همه‌ی کسانی را که بر خاک ایران زاده شده و بر شانه‌های آن بزرگ می‌شوند، گرد شمع وحدت خود، جمع می‌کنند.

الهام‌گیری از شاخصه‌ی اعتدال طبیعی در انتخاب نوروز و اول فروردین به‌عنوان آغاز تقویم ایرانی به معنی هم‌آوایی با نظام طبیعت و هم‌سویی با تقدیر خداوند در آفرینش است و پیام‌آور این حقیقت است که می‌توان زندگی انسان‌ها را در پرتو عدالت رقم زد و به انتظار ظهور خورشید عدالت، پیام‌هایی مانند حقیقت‌جویی، خیرخواهی، دادگری، مهرورزی، مساوات، اخلاق‌گرایی، زیبایی‌دوستی، کمال‌خواهی، سعادت‌طلبی، نیکوکاری، علم‌دوستی، خردگرایی، صلح‌گرایی، قانونمندی و قانون‌گرایی و ... را به جهانیان عرضه کرد.

ایرانیان باستان با الهام‌گیری از طبیعت و نوزایی آن، پیام‌های تمدنی خود را این‌گونه در گوش جهانیان سرودند که: ای انسان در برابر جلوه‌گری‌های حق در طبیعت جز به ستایش عظمت خالق نباید زبان گشود و سعادت این جهان نیز جز با مهرورزی به خلق خدا و هم‌نوایی با اسرار هستی به‌دست نمی‌آید.

جهان هستی جز به عشق و مهر دوام نمی‌آورد و این حقیقت بزرگ را می‌توان در ترنم بلبلان بر شاخساران، گردش منظم ستارگان، نوای پرندگان، آبشاران، کوهساران، امواج دریا، سبزه‌زاران، گلستان، خورشید در افشان و درخشان، آسمان پر از کهکشان، گلبن جویبارها، آیینی رخسارها، ناز و عشوه‌گری گلنارها، کوی دلدادگان و راه آزادمردان و وارستگان به تماشا نشست.

او در بخشی دیگر از این یادداشت با بیان این‌که نوروز، نمادی از هویت ملی ایرانیان است، آورده است: آداب و رسوم و مراسم آیینی در یک سرزمین، وحدت ملی مردم آن سرزمین را تضمین کرده و ارتباط نسل‌های حال و آینده را با گذشته تاریخ‌شان برقرار می‌کند و در نتیجه، موجب تقویت هویت ملی می‌شوند. در سرزمین ایران، نوروز همواره وحدت‌بخش بین اقوام و طوایف مختلف بوده است. مردم ایران با انواع گویش‌ها، لهجه‌ها و اعتقادات مذهبی در ایرانی بودن احساس مشترکی دارند و با وجود تعدد اقوام، ادیان و مذاهب، همواره یک هویت جمعی مشترک آن‌ها را به هم پیوند داده است.

در این میان، نوروز و آیین‌های نوروزی، سمبل و رمز وحدت ملی ایرانیان بوده است. اهمیت دادن به آداب و رسوم نوروز غرور ملی ایرانیان را به‌عنوان یک ملت ریشه‌دار تقویت می‌کند و حس وطن‌دوستی و عشق به میهن را در آن‌ها زنده می‌کند. نوروز یادآور تمدن شکوهمند ایرانیان باستان است. چنانچه در دوره‌ی هخامنشیان، شاهان هخامنشی در روز اول فروردین بر تخت جمشید می‌نشستند و حاکمان سایر کشورها که تحت فرمان امپراطوری هخامنشیان بودند، برای ادای سلام نوروزی و تقدیم هدایا به دربار ایران می‌آمدند.

رایزن فرهنگی ایران در ترکیه در بخشی دیگر از یادداشتش نوشته است: بعد از ظهور اسلام و پذیرش آن توسط ایرانیان پاک‌نهاد، این دین الهی در مواجهه با پدیده‌ی نوروز ضمن تأیید فلسفه‌ی نوروز و صحه گذاشتن بر آداب انسانی آن مانند دید و بازدید، شادمانی، رفع کدورت، ایجاد آشتی، احترام به بزرگ‌ترها، هدیه دادن به یکدیگر، نوگرایی و همگامی با طبیعت و ... این فرهنگ غنی را جاودانه کرد. این آداب و رسوم در ارتباطی وثیق با باورهای دینی مردم ایران، سنگ بنای فرهنگ ایرانی شد و تجربه‌ای گران‌سنگ از تمدنی انسانی - الهی را به بشریت عرضه کرد.

به گواهی تاریخ، ایرانیان همواره موحد و دین‌دار بوده‌اند و هیچ‌گاه بت‌پرست نبوده و به مقدسات دروغین اعتقاد نداشتند. بنابراین در مواجهه با فرهنگ اسلام، آن را با روح پاک و فطرت سلیم خود سازگار یافته و آن را پذیرفتند. در عین حال، حضور ادیان دیگر و حتی تعدد مذاهب اسلامی را در جای‌جای سرزمین ایران امری طبیعی تلقی کرده و با استقبال از هم‌زیستی مسالمت‌آمیز ادیان و مذاهب، صلح و برادری و وحدت ملی را حفظ کرده و هیچ‌گاه اختلاف در دین یا مذهب را زمینه و بهانه‌ی کشمکش‌ها و درگیری‌ها قرار ندادند و از تکرار تجربه‌های تلخ ملت‌های دیگر که به نام مذهب جنگ‌ها کردند و به ویرانی تمدن‌ها دست زدند، پرهیز کردند.

در کشوری مانند ایران که خاستگاه برخی ادیان بوده، از حضور ادیان مختلف در طول تاریخ استقبال کرده و آزادی مذهب را به‌عنوان یک منشور از دوره‌ی هخامنشیان به یادگار دارد و از طرفی هم به‌خاطر اقلیم جغرافیایی و طبیعت جذابش اقوام زیادی را در خود جا داده، عناصر وحدت‌بخش فراوانی مورد نیاز است که فراتر از قومیت، فرقه‌گرایی، تعصب قبیله‌ای، نژادی و زبانی بتواند زمینه‌های همگرایی اجتماعی را در لایه‌های درونی جامعه به‌وجود آورد. نوروز و آیین‌های آن از دیرباز چنین نقشی را ایفا کرده‌اند و یکی از زمینه‌های وحدت‌بخش اقوام، فرق و مذاهب و ادیان موجود در ایران بوده‌اند.

اقوام مختلف ایرانی با وجود تنوع در دین، مذهب، نژاد، زبان و لهجه در هویت ایرانی با هم اشتراک دارند و به یک میزان به خاک و سرزمین خود احساس تعلق و احساس مالکیت دارند و در این میان، آیین‌ها و مراسم نوروزی سمبل و قوام‌بخش این وحدت ملی هستند. نوروز می‌تواند همه‌ی اقوام ایرانی را دور خود جمع کرده و در هویتی مشترک آن‌ها را متحد کند. آری، نوروز متعلق به همه ایرانیان است و هیچ قوم و فرقه‌ی خاصی نمی‌تواند آن را انحصاری کرده یا مصادره کند.